

דבש, אכילתו שכיחא, ורפואתו נמי שכיחא, שאין משקה אחר ראוי לכתית מלבדו. הילכך אזול רבנן בתר שיעור רפואתו, כיון שהוא לחומרא, שהשיעור כדי ליתן על הכתית הוא פחות מרביעית, שהוא שיעור כל המשקין.

אלא, זאת מיבעי לי: מים, מכדי, הרי שתייתו שכיחא שרוב השתיות הן מים, שהיין אינו משמש אלא לסעודה ולא לרוות את הצמאון, ואילו רפואתו לא שכיחא, שהרי גם שאר משקין ראויין לקילור, ואם כן, מאי טעמא אזול רבנן בתר רפואתו, ושיערו בכדי לשוף בהן את הקילור לחומרא? ולמה לא שיערו בשיעור הגדול ממנו, דהיינו רביעית, שהוא שיעור שתיה בכל המשקין?

ומתרצינן: אמר אביי: מתניתין — בגלילא שנו, שהוא מקום עניים המקפידים על כל הוצאה מיותרת, וחסים על היין והחלב, ואינם שפיין את הקילור אלא במים. ולגביהם שימוש המים לרפואה שכיחא. הילכך אזלינן בתריה לחומרא.⁽¹⁾

רבא אמר: אפילו תימא מתניתין בשאר מקומות, נמי לא תקשי, כדשמואל.

דאמר שמואל: כל שקייני, כל המשקין

אמר, שאל, אביי: מכדי, הרי כל מילתא דשכיחא ולא שכיחא, דבר הראוי לשני שימושים, אחד שכיח והשני לא שכיח — אזול רבנן לענין שיעורי מלאכת שבת בתר דשכיחא. ואפילו לקולא אזלינן, כאשר אותו שיעור שכיח הוא גדול מהשני. כי מן הסתם הוא עומד לכך, לשימוש המצוי.

והיכא דשכיחא ושכיחא, ששני השימושים מצויים [ואפילו אם אחד מצוי יותר, מאירי במשנה] — אזול רבנן בתר דשכיחא לחומרא, אחר החמור מבין שני השכיחים.

הילכך, יין, אשר שתייתו שכיחא, ואילו רפואתו לא שכיחא שישתמשו בו לשיפת הקילור, למרות שהוא ראוי לכך, כי אפשר לשוף גם בחלב אשה ובמים, וחסין על היין שהוא יקר. לכן, אזול רבנן בתר שתייתו דשכיחא, ואעפ"י שהוא לקולא, שהרי שיעורו [כדי מזיגת כוס] הוא יותר גדול מהשיעור שצריך לשוף את הקילור.

וכמו כן, חלב בהמה אכילתו שכיחא, ואילו רפואתו לא שכיחא לשוף בו את הקילור, אעפ"י שגם הוא ראוי לכך, כי אפשר גם לשוף במים. הילכך אזול רבנן בתר אכילתו, ואפילו שהוא לקולא, דכדי גמיעה הוא שיעור גדול משיפת הקילור.

1. רש"י.

והתוס' לעיל מז' א ד"ה דגלילא, הקשו על רש"י: אם היו כל כך עניים שלא היה להם אפילו יין מועט לשיפת הקילור א"כ גם שתייתם היתה רק ממים, וא"כ שוב השתיה שכיחא יותר מרפואה במים. ומפרשים להיפוך, בגלילא היה מצוי הרבה

יין וכל שתייתן היתה יין, ולכן המים היו משמשים לרפואה יותר מלשתיה.

ובתו"י שם מפרשים שמרוב שתית היין היה להם חולי בעינים [כמוש"כ חכלילי עינים], והלכך רפואת המים היתה שכיחא טובא.

ור"ח פירש שהגמרא מתרצת שדוקא מי הגליל שיעורם בלשוף בהן את הקילור, לפי